

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

V. Lutheri Zuinglij & aliorum comparatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

mandatis vllus scrupulus, in piotum animis; vt in Zuinglio, relinqueretur: vt in Genesi, Exodo, Esaiâ, s. Matthæo, & Actis Apostolorum videre est. Cœlestes illi nunciij numquam nigro aut tristia clugubri vestitu apparuerunt. Habitus hic tenebrarum spiritui conuenit, quem Zuinglius procul dubio vidit. Beza vt Zuinglium, qui seipsum hoc somnio denigravit, excollet, ait cum hoc scripsisset, somniumque representasse, magis animi quam veritatis defendendæ causâ. Ergone per ludum & iocum res tam seria tractari debet? Ergo cœlestes visiones per iocum & ludibrium fingere oportet? Ipse quidem Zuinglius satis monstrat quid tam Beza quam alij de ista re senserint, quum scribit propria conscientia victum celate hoc se non potuisse, tamen non ignoret quantis se contumeliosis risibusque sit expositurus. (a) Serpebat nihilominus late hæresis Sacramentaria, quantumuis sese Lutherus illi æque ac Catholicis omni conatu opponeret, vocaretque perniciosos, & noxios, filios suos tenerrimos, suasives fraterculos & aureos amicos, seditiosos spiritus & tales, qui nihil scirent nisi à se didicissent, quisque sic à tergo se adorirentur uti Catholicis à fronte, porcos & canes, qui se lacerent, dum Sanctum & Margaritas illis proijcit & c. Opposuerunt etiam sese Sacramentarij: Anno 1526. Lutherani prædicantes per Sueuiam, edito scripto, quod *Syngramma Suevicum* appellarunt, in quo verba Christi: *Hoc est corpus meum* ex Lutheri sensu intelligenda ostendebant, (b) & Sacramentarij Helueticum ducere Zvinglio illi *Ansi Syngramma* Helueticum opposuerunt, (c) ei successit Liber Lutheri acerbus de verbis Christi *Hoc est corpus meum*, A. 1527. in eunte, (e) Hoc edito in castris Sacramentariorum ad arma conclamatum est libro alio amarulento in Lutherum edito, qui breui in agoniam morbumque incidit, ex quo recreatus Anno 1528. *Confessionem de Cæna Christi* typis emisit in Sacramentarios, (e) pugnatur acerbe.

V. Porro Landgravius, qui Lutheri doctrinæ ut cœlesti fauebat, veritusne ea per nouam hanc dissensionem detrimentum, aut certe impedimentum acciperet mense Iun. A. 1528. tam Lutherum quam Melanchthonem per litteras rogauit, vt cū Zuinglio sententiam communicare, ac coram conferre non grauentur, (f) sed vterque valde dubie respondit. Melanchthon quidem colloquium cum Oecolampadio sese non detrectare aiebat; cum Zuinglio vero vt conferat, operæ precium sibi non videri. Rem hanc non ita leuem esse, quum sententia hac valde pla-

ceat ijs qui diuina mysteria manu tangere, quod aiunt, & in tam altas res curiose inquirere voluerit. Lutherus quoque datis XXIII. Iunij ad Landgravium litteris, ait, *Se Lipsiensis disputationis exitu monitum, facile videre, Colloquium id sine illo fructu abiturum, ad quod tam hi quam illi præconceptas opiniones ac præiudicia allaturi sint, cum firmo nemini cedendi proposito. Zuinglium errare, se certo scire; Diaboli has artes esse, quibus ille malum multo deterius faciat. Non tamen prius destitit Landgravius quam ad Colloquium Marburgi esset conuentum. (g) Lutherum comitari sunt Melanchthon & Iustus Ionas; Zuinglium Oecolampadius, Bucerus & Hedio; quos duos ille per Argentoratum factio itinere ibique concione habita secum inde duxit. Venit quoque et Othander Norinbergâ, Brentius Hala Suevorum; Stephanus Agricola Augusta Vindelicorum. Catholicorum nemo accitus fuit, quoniam Melanchtho id suaderet, sed apud Landgravium Lutheri auctoritas valuit, qui vocari eos volebat. Disputatio habita fuit inter Lutherum & Oecolampadium, Zuinglium & Melanchthonem An. 1528. Octobri quod metus esset, ne è duorum illorum æque ferocum collisione tonitru aliquod exsisteret. Mira omnium inter se fuit in mensa & inter pocula humanitas; quamuis ambitione dogmatis sui tuendi neutra pars alteri cederet Zuinglio & locijs Lutherus exprobrabat quod Naturas in Christo ita separaret, vt ex vna persona duas faceret; quodque fratres Argentoratenses Iudaizarent. Pelagianismi quoque eos accusabat, vt qui de Peccato Originali, de Baptismo, de Iustificatione, de Ministerio, & alijs Fidei articulis minus recte sentirent ac docerent. Sic VVirtembergenses quoque Theologi Lutherani in scripto quodam ad Protestantas Principes aiunt, à diabolo hominem illum Zuinglium excitatum, vt non vnium solum,*

R

a Rhene in libr. de Ortu & prog. Calu b Tom. 3. Ien. pag. 284. c Vlenberg Vit. Luth. cap. 18. num. 1. c Lauather. Hist. Sacrament. pag. 6. d Tom. 3. Ien. p. 306 b Selnece. p. 34. Cochleus p. 188. Lauath. p. 12. Seidel p. 55. Vlenberg. Vit. Luth. cap. 18. num. 3. e Vlenberg. Vit. Luth. cap. 19. num. 4. f Vlenberg. Vit. Luth. cap. 19. num. 2. g Selnece. histor. August. Confess. fol. 35. h Sur. com. histor. an. 129. fol. 170. lit. l. 3. Tom. 4. Ien. f. 466. Cochl. in AF. Luth. fol. 218. b. 1. Cythr. Chron. Sax. Pant. in vita Zuing. Miraus Chron. Ecclesiastico polit. fol. 1037. Vlenbergius vit. Luth. cap. 20. num. 1. 3. 4.

sed complures Fidei articulos labefactaret. At Zuinglius & Oecolampadius aiebant, ideo se venisse ut so- lam illam de Cœna Domini controuersiam disce- prarent; quod & factum est. Quibus vero argu- mentis Sacramentarij realem Corporis Christi præsentiam, quam Lutherus defendebat, oppug- nariant, ex Actis apparet. (a) Primum vero sumptum est è vers. 64. VI. cap. Euangelij S. Ioannis, *Spiritus est qui uiuificat, caro non prodest quicquam* ubi Christus dicit, manducationem Corporis sui esse spiritualem. Ergo, inferebant Sacramentarij, non nisi spiritualiter recipi posse. Secundo: Vnum corpus pluribus in locis simul esse non posse. Quum ergo Christi corpus in cœlo sit, ex symbo- lo Apostolico & c. scripturis, in altari esse non posse. Tertio ab Oecolampadio aliquam multa loca ex S. Augustini scriptis adducta sunt, quibus ille dicit, *Sacramenta signa esse, ut serpentem illum æneum in deserto, & c. cum igitur Cœna sit Sacra- mentum Corporis Domini, signum Corporis Christi sit, oportet. Ad hæc respondit Lutherus, quamuis apud S. Ioannem vers. 64. spiritualis manducationis fiat mentio, non tamen id obstarè quo minus S. Cœnæ institutio de corporali intel- ligi possit aut debeat, quæ spirituali nihil deroget, immo ad Cœnam quoque necessaria sit. Sacra- mentarij in Saluatoris illo dicto, *Caro non prodest quicquam*, magnum victoriæ momentum pone- bant: at Lutherus de Carne Christi id intelligen- dum esse negabat, (b) ut de qua ipse dicat, vers. 52. & c. *Caro enim uiuificat*: immo magnam blasphemiam esse aiebat, dicere, Carnem Christi non pro- desse quidquam, utpote qua data pro mundi uitâ, genus humanum redemptum est. Apud eundem Ioannem I. capite dicit: *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis*. Versum 64. de nostrâ tantum natu- ræ perfectione, qua caro Christi apprehen- debatur à Capharnaitis & c. incredulis mandu- canda, fustillatim, uti carne stauorum & Vitulo- rum, esse intelligendum, eo enim modo sumptam carnem Christi, non prodesse ad quicquam exi- mium, à Christo intentum, sed solum ad farciend- um ventrem. Si tamen de Christi quoque carne uita totaque simul sumenda etiam aliquo modo intelligendus sit versus ille 54. dicendum esse, Christi carnem Christianis nihil prodesse si absque fide percipiatur: tum enim esse ac si caro sine ani- ma, & quasi mortua farciatur. Nec tamen etiam hoc modo Zuinglij opinioni inde vllum præfidi-*

um peti posse, ut qui Corpus Christi in Sacramen- to esse neget quod in dicto casu nihilominus ad sit, sed non profit. Melancthon vero adamicum scribit, *Zuinglianos nihil aliud habere in ore quam hoc, Caro non prodest quicquam. Sed uero mortuum sese male quam hoc uel dicere, quod illi tanta peruenacia assen- rent & defendant*. Ad secundum argumentum Lu- therus paucis respondit, non esse e sensibus nostris de diuina omnipotentia iudicandum. Sed inter Zuinglium & Lutherum hæc de re acris fuit conten- tentio. Quomodo, aiebat Zuinglius, Deus ea cre- dendam præscripserit quæ comprehendi nullo mo- do aut ratione possunt? Ingens profecto miracu- lum fuerit, solo uerbo panem carnem fieri. Quis credat impium sacerdotem tantum posse? Luth- erus contra Dei omnipotentiam & Christianam humilitatem his & similibus argumentis oppone- bat, nostrum esse dicens etiam quæ magis uiden- tur incredibilia credere, ut quod Deus factus sit homo, & quod Deus & uerus homo, mortem pas- sus sit. Mirabile hoc mysterium non à sacerdotis dignitate, sed diuini uerbi omnipotentia depen- dere. Donatistarum hunc esse errorem Sacramen- torum vim in sacerdotum bonitate fundare. Sane ad hoc responsum obmutuisse Zuinglium, Acta testantur. 3. Ad loca ex Augustini scriptis pro- ducta quod attinet, Lutherus respondit, Sacra- menta quidem esse signa earum rerum quas signi- ficiant, uerbi gratia, Cœnam Domini (potius Mis- sam dixisset, si Catholicus fuisset Lutherus) signi- ficare, D. N. Iesum Christum per mortem suam pro peccatis nostris satisfecisse; simulque peccato- rum remissionem nobis *promittere & obsignare*, (procurare & efficere, Catholicè) non tamen inde sequi Corpus Christi in Cœna non esse. Hoc illi modo Scripturam & SS. Patrum auctoritatem pro- sua quisque opinione allegabant; & quamuis lon- gissime inter se dissiderent, in neganda tamen at- que explodenda supernaturali illa Transubstan- tiatione mirifice congruebant. Sampsonicæ vul- pes, quod ea uox in SS. literis non exstaret. Sic Arius uocem illam *ὁμοῦσιος*, siue, Consubstan-

a Vide Disput. ipsam an. eod. editam. & Synop- sin apud Vlenberg. *Vit. Luth. cap. 20. Luc. Osiand. cent. 26. histor. Eccles. cap. 10. libr. 2. fol. 134. fol. 137. & seq.* b *Luc. Osiand. loc. citato. Selmeck. loc. cit. su- pra. Peucer. tractatu. histor. de P. Melanch. fol. 14.*

etialis admittere noluit, tamquam S. Scripturæ & primæ Ecclesiæ ignotam Quem S. Athanasius Catholicorum causam agens, ita refutat, inquit: *In quo te vocabulum hoc offendit? An res, aut vox ipsa? Si res significata antiqua est, vocabuli nouitate offendi non debes. Ecclesia enim nouis rebus usa est, nec tamen res ipsas mutauit.* Idem nos dicere possumus incredulis illis, qui nomē hoc Transubstantiationis, ab Ecclesia, vt eo Sacramentarium error conuinceretur, & antiqua fides retineretur, vsu receptum, in SS. litteris monstrari sibi petunt. at quo animo? descendine? non certè, nam in Conuentu VVormatiensi quum Lutherus negaret Transubstantiationem hanc primitiuæ Ecclesiæ notam aut creditam fuisse. Cochleus ei ita occurrit. (a) *Quid ais, Luther? Antu, v. S. Ambrosij librum De Sacramentis legisit? Tum Lutherus, Legi, inquit, Verum Ambrosius non dicit Panem mutari, sed conuerti.* Ecce animum nolentem discere, sed evincere; ecce effugium non minus ineptum & ridiculum quam fallum! Ambrosius enim verbo Mutari etiam utitur. *Mutat, inquit, quando uult, instituta Natura, & quid est Trāssubstantiatio apud Catholicos aliud quam mutatio vel conuersio substantiæ panis & uini in corpus & sanguinem Christi, per habentem ad id potestatem ita enim definiunt Catholici, profitentes se aliud eo verbo & c. nolle intelligi, nec intelligere solere.* Nec Ambrosius tantum, sed Cyrillus quoque, S. Augustinus, Eusebius Emisenus, Gregorius Nyssenus Transubstantiationem hanc confirmant; quam uocem Lutherus à Thomistis confictam impudenter asseuerabat. Cui mox Cochleus os obrurauit, producto Lateranensi Concilio, sub Innocentio IV. ante D. Thomæ tempora celebrato. Nouorum nihilominus in Francia Euangelicorum Achilles (b) scribere non erubuit, Transubstantiationem non antiquorum à primis quingentis annis, sed nouorum, atque adeo eorum, quos quotidie uidemus, Patrū esse filiam, extremis his temporibus, tam doctrina quam moribus in Ecclesia plane corruptis naram. Omiram cæcitatem, vel obstinatam potius hæreticorum malitiam! qui si oculos aperirent, hanc eandem Transubstantiationem in Iustino Martyre, (c) Irenæo, (d) Tertulliano, (e) Origene, (f) Basilio, (g) Cyrillo, (h) Chrysostomo, i) & Augustino, (k) facile essent uisuri. Sed ad Lutherum redeamus, Transubstantiationem quidem negantem, sed ita vt realem præsentiam defendat. Sed Zuingliani illud Lutherò recte obijcere poterant: Si

Corpus Christi realiter est in Sacramento, necesse est ut id fiat aut per motum localem seu loci mutationem, aut per nouam creationem, aut per conuersionem seu mutationē rei unius in aliam. At per motum localem id non fit, si quidem Saluator corpus suum discipulis porrigenis, locum non mutauit, sed corpus suum suis ipse manibus porrauit: iamq; etiam idem in cælu est, ad dexteram Dei Patris. Sed nec noua creatio hic locum habet. Toties enim quoties ad altare fit consecratio, noua fiet creatio, & sic nullum eorum corporum in altari Crucis fuisse sacrificatum Ergo necessario poterat dicere Zuinglianus, ad Papisticam Transubstantiationem est confugiendum, quam tu, Luther, ipse negas, unde tibi nulla relinquitur ratio exhibendi præsentem in cæna Christum. Post multam disceptationem, animorumque exulcerationem, Luthero vndiq; magnifice se inferente, & quod Zuinglius multis annis ædificasset vno momēto destrūcturū se mināte, discessum fuit ab hac disputatione, in qua sola Discordia & Ambitio præsidebant (l)

VII. Zuinglius lacrymis etiam (sed forte Crocodili) præsentem Landgrauio, vt Schlusfeldburgius & Brentius testantur, Lutherum & socios obrectatus est, vt tamquam frater ab ipsis agnosceretur ac reciperetur, quod cum nemine in hac terra pacem ac concordiam quam cum VVirebergensibus esse sibi mallet. (m) At Lutherus elata frōte ac verbis asperis, *Maledicta, inquit, sit talis concordia, qua Dei causa præiudicium aut damnū affert. Ite, ite, Vos habetis aliū spiritū quam nos.* Quæ uerba mirum est quam acerba Zuingliani uisa sint, quibus Lutherus aduersarios uehementer à se exasperatos ipse gloriatur. Et sane non nisi mera hypocritis poterat in Sacramentarijs fraternitatem à Lutheranis exigere, cū eorundem in substantiali articulo doctrinā uti impiam damnarent. (n) Hinc Zuinglius postea sæpè conquestus fuit, Lutherum tam noxijs schismatis esse causam. *Diabolus, ait, per homines obstinatos nos tentat: qui ueritatem Cæne Dominica ab alijs quam à se productam indignantes, tam*

R 2

quam
a In Luthero Sept. cipite. b Philip. Morn. de Pless cap. 7 lib. 4. Instit. * libr de cap. babyl c Apol 2. d Lib 4. c. 24. e Lib. in Marc. f Lib. 8 cont Celsum g In Liturg. h Catech. 3 & 4. i Homil. 83. in Matth. k Serm. 28. de uerb. Dom. Lib. 3 de Trin. & c. Vide Opus Catechisticum Canisij. Tabulam Chronolog. Gualtherij & c. l Sleidan. lib. 6. fol. 148. Lauather. histor. Sacr. fol. 15. 16. d. 3. Selnece. fol. 36. Schlusfeld. lib. 4. App. Theol. Calu. fol. 268. Osiand. ibid. m In pras. lib. de ue. & sal. relig. n Vlenberg. Vit. Luth. cap. 20. num. 4.